

*Załącznik
do Uchwały Nr IV/25/11
Rady Gminy Sicienko
z dnia 23 lutego 2011 roku*

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA ROK 2011

WPROWADZENIE	2
1. CELE PROGRAMU	4
2. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	6
3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ	20
3.1. Placówki funkcjonujące na terenie Gminy Sicienko	20
3.2. Zasoby kadrowe	21
4. ZADANIA I KIERUNKI DZIAŁAŃ NA 2011 ROK	21
4.1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu	22
4.2. Udzielanie rodzinom pomocy psychospołecznej i prawnej	23
4.3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży	23
4.4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych	24
4.5. Kontrola przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi	24
4.6. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w ustawie oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego	25
5. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH	25
5.1. Zadania komisji	25
5.2. Wynagrodzenie GKRPA	26
6. FINANSOWANIE GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI	26

WPROWADZENIE

W grupie wielu problemów społecznych jakie występują w naszym kraju problemy związane z alkoholem mają szczególne znaczenie. Wynika to przede wszystkim z rozmiarów tego zjawiska oraz społecznych i ekonomicznych kosztów, jakie z tego tytułu ponosi budżet państwa. Konsumpcja napojów alkoholowych ma istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek jak i rodzin. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód społecznych takich jak zakłócanie bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. **Zgodnie z Raportem Światowej Organizacji Zdrowia** dotyczącym Stanu Zdrowia na Świecie **alkohol jest na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, uważany jest również za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko zgonu przed 65 rokiem życia**, a ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek z alkoholem.

Trudno wyliczalne są straty w sferze psychologicznej i emocjonalnej jakie wywołuje alkohol w rodzinach. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż szkody jakie są powodowane przez nadużywanie alkoholu wykraczają szeroko poza sferę osoby pijącej. Rozmiary szkód mogą być zmniejszone przez skuteczną politykę wobec spożywania napojów alkoholowych.

Mając na uwadze to negatywne zjawisko państwa europejskie podejmują szereg działań mających na celu ograniczenie spożycia napojów alkoholowych, a tym samym zmniejszenie problemów wynikających z jego nadużywania. Zrozumiałe jest, że znaczenie i rola konsumpcji napojów alkoholowych w Europie jest różnorodna ze względu na uwarunkowania kulturowe. Dlatego każdy kraj tworzy własny program rozwiązywania problemów alkoholowych. Europejski Plan Działań Wobec Alkoholu i inne dokumenty wytyczające kierunki polityki państw Wspólnoty wobec alkoholu, podkreślają wyraźnie, że podejmowanie możliwie jak największej liczby działań powinno odbywać się na szczeblu lokalnym. Jest to zgodne z obowiązującą w Unii Europejskiej zasadą subsydiarności, by możliwie największa ilość kompetencji wraz ze środkami na ich realizację znajdowała się na poziomie lokalnym.

Podstawą prawną w Polsce do działań w tym zakresie jest ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Ten akt prawny stanowi, że prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy. Ustawodawca wskazuje również zadania, jakie mają być realizowane z uwzględnieniem potrzeb lokalnych. W tym obszarze ustawa łączy się z zapisami ustawy o zapobieganiu narkomanii oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która wyraźnie definiuje przemoc w rodzinie jako przestępstwo i wyznacza kierunki zwalczania tej patologii. To właśnie gmina ma przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze skierowane do lokalnej społeczności, aby zapobiegać i minimalizować skutki alkoholizmu, narkomanii i przemocy.

Obecnie nikt nie zastanawia się już, czy warto pomagać osobom, rodzinom z problemem alkoholowym oraz występującą przemocą, ale jak to robić dobrze, skutecznie, profesjonalnie.

Pomagać to znaczy minimalizować skutki alkoholizmu, narkomanii i przemocy. Lepiej pomagać to przede wszystkim zapobiegać, czyli edukować, uświadamiać, wskazywać alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu, radzenia sobie z sytuacją trudną, konfliktową, jak skutecznie bez używek rozładować napięcie i rodzącą się agresję. Pomagać to również wspierać młodych ludzi w kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, aby nie było potrzebne „podpieranie się” substancjami uzależniającym i uczyć umiejętności mówienia „nie” w sytuacjach, gdy młody człowiek jest poddany presji otoczenia.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań na terenie gminy Sicienko. Gminny program ma na celu tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych zmierzających do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują na terenie gminy Sicienko.

Ustawa zabezpiecza też środki finansowe na realizację programu, które pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Opłaty te stanowią dochód gminy, który w całości musi być przeznaczony na realizację programu i nie może być przeznaczony na inne cele.

Profilaktyka (wg *Encyklopedii PWN*) to wszelka działalność zapobiegająca zjawiskom szkodliwym, np.: chorobom, uzależnieniom, wypadkom itd.; jeden z podstawowych kierunków działania współczesnej medycyny.

Podstawą nowoczesnej profilaktyki jest promocja zdrowia i zapobieganie konkretnym zdefiniowanym zagrożeniom: substancje psychoaktywne, przemoc, zaburzenia emocjonalne, przestępczość.

Istotą nowoczesnej profilaktyki uzależnień nie jest głoszenie wszem i wobec wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów, picia alkoholu, ani tym bardziej straszenie skutkami używania tych „przyjemności”, lecz uczulenie i wzmacnianie umiejętności powiedzenia „nie”, aby każdy człowiek miał w swojej świadomości dokonanie wyboru, który zależy tylko od niego samego.

Współczesna profilaktyka wyróżnia trzy poziomy oraz wskazuje cele i formy działania najbardziej dla nich właściwe:

1. *Profilaktyka pierwszorzędowa* – adresowana do ogółu dzieci i młodzieży, ma na celu promocję zdrowego stylu życia oraz opóźnianie wieku inicjacji (np. alkoholowej, seksualnej). Stanowi rodzaj „szczepionki” dla osób zdrowych, zwiększając ich odporność na oddziaływanie niekorzystnych czynników ryzyka. Terenem realizacji wczesnych działań profilaktycznych jest głównie szkoła. Są to działania nastawione na przekazywanie informacji o konsekwencjach podejmowanych zachowań ryzykownych oraz na kształtowaniu ważnych umiejętności psychospołecznych, tj. radzenia sobie ze stresem, opierania się presji grupy rówieśniczej, rozwiązywania konfliktów itp.

2. *Profilaktyka drugorzędowa* – adresowana jest do grup podwyższonego ryzyka, a więc do osób, które przeszły już inicjację i u których występują poważne problemy (osobiste, rodzinne, szkolne); jej celem jest umożliwienie wycofania się z ryzykownych zachowań. Młodym ludziom z tej grupy już nie wystarczą działania informacyjne i edukacyjne prowadzone w klasach. Niezbędne jest podjęcie głębszej interwencji poprzedzonej specjalistyczną diagnozą pozwalającą określić stopień zagrożenia oraz charakter i głębokość problemów psychologicznych, rodzinnych oraz szkolnych. Formy pomocy ustala się na podstawie wyników diagnozy (zajęcia wyrównawcze, terapia indywidualna i rodzinna, socjoterapia). Pomoc ta może być organizowana przez pedagoga, poradnię psychologiczno - pedagogiczną, świetlicę socjoterapeutyczną.
3. *Profilaktyka trzeciorzędowa* - adresowana jest do ludzi z grup wysokiego ryzyka (uzależnionych), którzy ponoszą już poważne konsekwencje swoich zachowań. Jej celem jest ograniczenie głębokości i czasu trwania zaburzeń, a także zmniejszenie szkód związanych z ryzykownym trybem życia. Podejmowane działania (odtrucie, leczenie odwykowe, psychoterapia, resocjalizacja) organizowane są już nie przez szkoły czy poradnie oświatowe, lecz przez specjalistyczne instytucje.

1. CELE PROGRAMU

Gmina z racji dysponowania wiedzą o problemach swoich mieszkańców, a także o dostępnych zasobach sama może przedsięwziąć środki zaradcze oraz naprawcze, które zostaną skierowane do społeczności lokalnej.

Kluczowym aktem prawnym, na podstawie którego prowadzi się realizację działań na szczeblu lokalnym jest gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Program ten jest uchwalany corocznie przez Radę Gminy.

Niniejszy program powstał w oparciu o:

- Ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawę o pomocy społecznej,
- Ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ,
- Rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- diagnozę lokalnych zagrożeń opracowaną przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie.

Zadania i sposoby ich realizacji określone w GPPiRPA w 2011 roku dostosowane są do potrzeb lokalnych oraz możliwości finansowych, instytucjonalnych i kadrowych. Ich wykonanie opiera się na diagnozie problemów alkoholowych występujących na terenie gminy Sicienko.

Nadrzędnym celem *Programu* jest tworzenie spójnego systemu działań profilaktycznych i naprawczych zmierzających do:

- a) zmniejszania rozmiarów problemów, które aktualnie występują na terenie gminy,
- b) zwiększenia zasobów instytucjonalnych, kadrowych niezbędnych do radzenia sobie z istniejącymi już problemami,
- c) zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych,
- d) poszerzenie programów o zagadnienia podnoszące świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu,
- e) realizacja programów obejmujących kształtowanie kompetencji osobowościowych młodych ludzi, kształtujących ich poczucie własnej wartości, zdolności w obszarze zachowań asertywnych co pozwoli uniknąć wpływu rówieśników w zakresie inicjacji alkoholowej,

Realizacja powyższych działań będzie odbywała się poprzez:

- udzielanie dalszej pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i ich rodzinom
- udzielanie pomocy ofiarom przemocy domowej,
- realizację programu przeciwdziałania agresji (ART) wśród dzieci i młodzieży gminy Sicienko,
- objęcie pomocą profilaktyczną uczniów klas podstawowych poprzez dalsze prowadzenie dziecięcych grup socjoterapeutycznych w placówkach szkolnych, świetlicach wiejskich i świetlicy środowiskowej w Sicienku,
- objęcie pomocą profilaktyczną uczniów klas ponadgimnazjalnych poprzez utworzenie w działających w świetlicach na terenie Gminy Sicienko młodzieżowych grup socjoterapeutycznych,
- realizację profesjonalnych programów profilaktycznych kierowanych do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z terenu gminy Sicienko,
- prowadzenie kampanii informacyjno - edukacyjnych,
- pogłębianie wiedzy społeczeństwa na temat zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania alkoholu oraz sposobów przeciwdziałania alkoholizmowi poprzez zakup literatury fachowej,
- podnoszenie kwalifikacji osób realizujących zadania w zakresie profilaktyki uzależnień m.in. poprzez organizowanie i udział w seminariach, warsztatach i innych formach szkoleń dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, pracowników socjalnych, Policji, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia,
- podnoszenie wiedzy sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- kontrolę placówek handlowych w zakresie przestrzegania ustawy,
- podnoszenie wiedzy rodziców, opiekunów na temat zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania alkoholu w ramach tzw. „Akademii Rodzica”,
- realizację programów profilaktycznych , która obejmować będzie coraz młodsze grupy wiekowe,

- poszerzenie programów o zagadnienia podnoszące świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania alkoholu.
- realizację programów obejmujących kształtowanie kompetencji osobowościowych młodych ludzi, kształtujących ich poczucie własnej wartości, zdolności w obszarze zachowań asertywnych co pozwoli uniknąć wpływu rówieśników w zakresie inicjacji alkoholowej.

2. DIAGNOZA STANU PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Spożycie alkoholu w gminie

Spożycie alkoholu w Polsce od wielu już lat utrzymuje się ciągle na wysokim poziomie. Polacy piją dużo, często przekraczając tzw. „próg trzeźwości”, a przy tym piją coraz młodszy ludź. ¹ Nowe style życia, otwarcie granic, wymienialność towarów i usług spowodowały gwałtowny wzrost popytu na różnego rodzaju substancje psychoaktywne, w tym na alkohol. ² Lata dziewięćdziesiąte – a w ich ramach przemiany transformacyjne spowodowały liberalizację polityki alkoholowej i wzrost globalnej jego konsumpcji. ³

Nie sposób wymienić wszystkich szkód powodowanych nadużywaniem alkoholu, ale warto wspomnieć choćby o zdrowotnej degradacji pijących (alkohol uważany jest za jeden z ważniejszych czynników zwiększających ryzyko przedwczesnego zgonu, szczególnie wśród mężczyzn), a także daleko idących szkodach społecznych (przestępstwa, wypadki drogowe, przemoc, rozpad rodziny) oraz ekonomicznych. ⁴ Pomimo, iż wyżej wymienione szkody są daleko idące i wymiennie (finansowo) bardzo wysokie, ciągle nie udaje się opanować zjawiska nadmiernego spożywania alkoholu, zarówno wśród dorosłych jak i młodszych mieszkańców naszego kraju.

Wykres 1. Problemy wynikające z nadużywania alkoholu

<u>Indywidualne:</u>	<u>W rodzinie:</u>	<u>W społeczności:</u>
a) niszczenie zdrowia osobistego m.in. zaburzenia psychiczne i neurologiczne, b) obniżanie kultury osobistej, c) upadek hierarchii wartości, d) zmniejszenie odporności na choroby (nadciśnienie, zawał, udar mózgu) e) zwiększenie ryzyka ulegania i powodowania wypadków, f) brak aktywności życiowej, g) inwalidztwo, zgony.	a) zwiększenie konfliktowości, b) bieda materialna, c) brak perspektyw życiowych, d) rozluźnienie i rozpad więzi rodzinnych, e) przemoc w rodzinie, f) agresja, g) współzależnienie członków rodziny, h) zaniedbania wychowawcze, i) zaburzenia emocjonalne członków rodziny.	a) zakłócanie porządku publicznego, b) powodowanie wypadków komunikacyjnych oraz wypadków w pracy, c) obniżanie wieku inicjacji alkoholowej, d) konflikty z prawem, e) brak kultury picia, f) społeczna akceptacja picia, g) degradacja wartości rodziny, h) postawa roszczeniowa,

¹ A. Majchrowska, R. Bogusz, Addictions among students – demand for prevention, W: Jackowska I., Iskra M., Borzęcki A., Sztanke K. (red) Higieniczno-środowiskowe uwarunkowania zdrowia, Katedra i Zakład Higieny UM, Lublin 2008, s. 504.

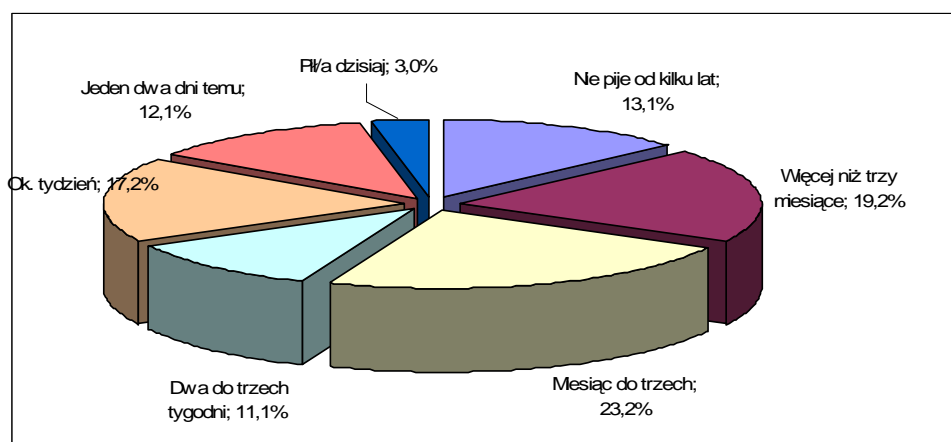
² A. M. Adamek, Substancje psychoaktywne. Świadomość zagrożeń. Wyd. Akademii Medycznej, Poznań 2000, s. 13.

³ Moskalewicz J, Świątkiewicz G. Nadużywanie substancji psychoaktywnych na tle innych problemów społecznych w Polsce, W: Piątkowski W., Brodński W. (red). Zdrowie i choroba. Perspektywa socjologiczna. Wyd. WSSG, Tyczyn 2005, s. 204

⁴ A. Majchrowska, R. Bogusz, Stosowanie substancji psychoaktywnych przez studentów farmacji, W: Domżał-Drzewicka R., Ścibior A., Kaźmierak H. (red) Uzależnienia a rodzina. Wybrane zagadnienia, Wyd. Makmed, Lublin 2008, s.69.

Deklaracje badanych mieszkańców gminy Sicienko dotyczące aktualnych zachowań związanych ze spożywaniem alkoholu wskazują, że alkohol jest obecny w życiu badanych, ale z umiarkowaną częstotliwością. Okazuje się bowiem, iż w ciągu ostatniego miesiąca piło alkohol 43,4% spośród badanych dorosłych mieszkańców gminy (wykres 2), przy czym w ciągu ostatnich kilku dni – prawie co trzeci badany. Częściej niż co dziesiąty respondent (13,1%) deklaruje, iż w ogóle nie pije alkoholu od kilku lat, a prawie co piąty (19,2%) twierdzi, iż nie pije dłużej niż 3 miesiące. Największy odsetek badanych (23,2%) deklaruje, iż jego ostatni kontakt z alkoholem miał miejsce w okresie od miesiąca do trzech miesięcy⁵.

Wykres 2: Czas, jaki upłynął od ostatniego spożycia alkoholu⁶

Najnowsze badania CBOS dotyczące postaw Polaków wobec alkoholu wydają się wskazywać, iż w Polsce dominuje styl rozsądnego i umiarkowanego picia. Częste spożywanie alkoholu deklaruje 11%, zaś umiarkowane i okazjonalne – 69% ogółu społeczeństwa polskiego. Prawie jedna piąta Polaków deklaruje abstynencję⁷. Przypuszczać można jednak, iż Polacy są zbyt liberalni w ocenie własnego modelu picia, bowiem statystyczny Polak w tym samym roku, w którym przeprowadzone były badania (2007) wypił ponad 9 litrów 100 - procentowego alkoholu (spirytusu).

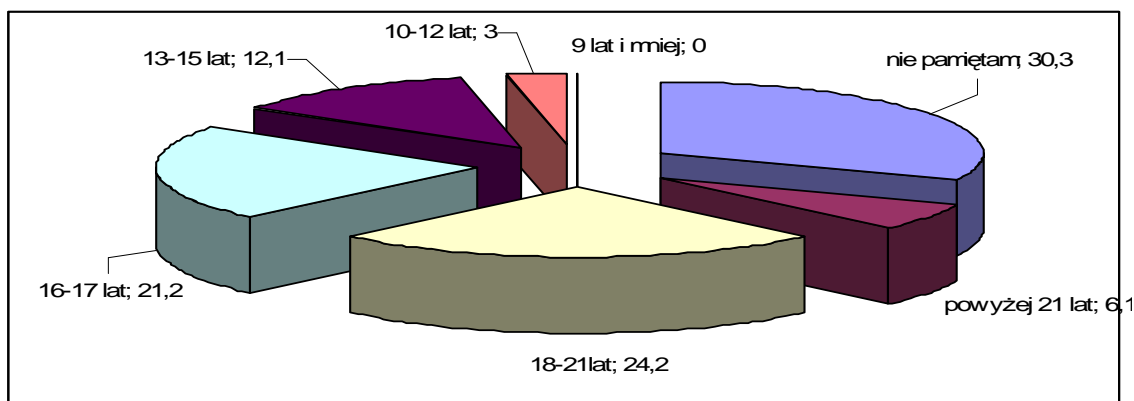
Badani mieszkańcy gminy oceniając z perspektywy czasu swój pierwszy kontakt z alkoholem – najczęściej przyznają, iż nastąpił on po ukończeniu 18 roku życia. Co czwarty badany wskazał na okres 18-21 lat. Niewielki odsetek mieszkańców zadeklarował, że inicjacja alkoholowa miała miejsce po ukończeniu 21 roku życia (6%). W sumie 36,3% badanych zadeklarowało inicjację alkoholową przed uzyskaniem dorosłości, z czego 15,1% przed ukończeniem 15 roku życia. Warto wskazać na fakt, iż duży odsetek badanych (30,3%) nie pamięta momentu, kiedy miał kontakt z alkoholem po raz pierwszy.

⁵ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

⁶ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

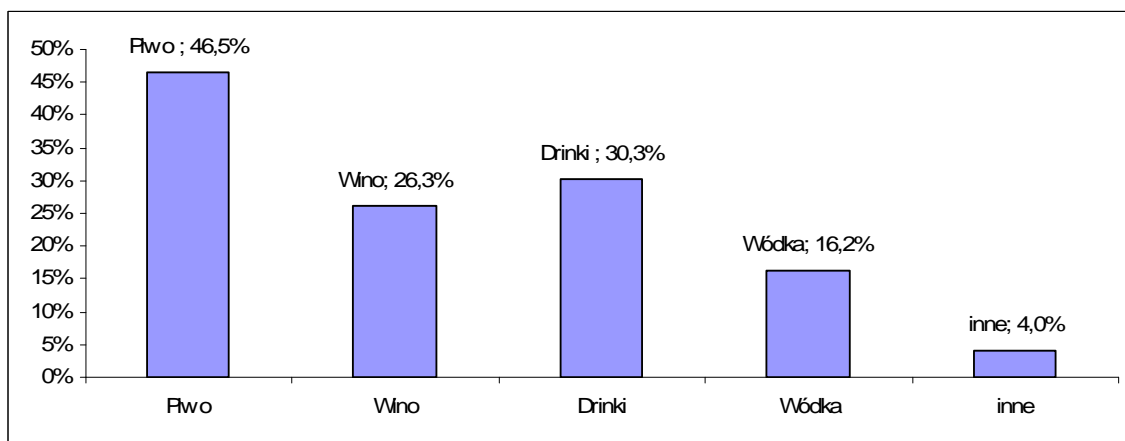
⁷ CBOS, Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych. Komunikat z badań, Warszawa 2007.

Wykres 3. Pierwszy kontakt z alkoholem dorosłych mieszkańców gminy Sicienko⁸

Interesujących danych dostarczają wyniki odpowiedzi na pytanie o rodzaj spożywanego najczęściej alkoholu przez mieszkańców gminy. Otóż okazuje się, iż największy udział w strukturze spożycia ma piwo (46,5%), następnie drinki (30,3%) oraz wino (26,3%) i wódka (16,2%).

Wykres 4. Struktura spożycia alkoholu w gminie⁹

Z danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, iż w Polsce największy udział w spożyciu alkoholu ma piwo – prawie 56% ogółu spożycia. Na drugim miejscu plasują się wyroby spirytusowe – 32,6%, a wino zajmuje dopiero trzecią pozycję z udziałem ok. 11%. W gminie Sicienko struktura przedstawia się o tyle odmiennie, że na drugiej pozycji pod względem spożycia plasują się drinki (aczkolwiek pamiętać należy, iż sporządzane są one zazwyczaj na bazie wyrobów spirytusowych), a wódka, która w Polsce plasuje się zaraz po piwie – tutaj znajduje się na czwartej pozycji (wskazuje na nią jedynie 16,2% badanych).

Pozytywnie należy ocenić fakt, iż większość mieszkańców gminy nie ulega stereotypom związanym z piciem alkoholu. Spośród badanych – zdecydowana większość (71,7%) – potwierdza fakt, iż alkohol zawarty w piwie jest tak samo szkodliwy jak ten zawarty w wódce i innych wyżej

⁸ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

⁹ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

procentowych alkoholach. Niemniej jednak aż 12,1% uważa alkohol w piwie za mniej szkodliwy – a 16,2% nie ma zdania na ten temat.

Nie wszyscy wyrażają jednak radykalne postawy wobec dostępności alkoholu dla młodych ludzi. Wprawdzie większość badanych uznała, iż alkohol może być sprzedawany tylko dorosłym osobom (w sumie 81,8%), z czego 9,1% badanych przesunęło dolną granicę wiekową do 21 roku życia, niemniej jednak w sumie 18,2% dorosłych mieszkańców gminy dopuszcza sprzedaż alkoholu osobom nieletnim. Z tego 11,1% wskazuje na 16-ty rok jako granicę dostępności alkoholu, a 7,1% postuluje brak jakichkolwiek ograniczeń wiekowych.

Niepokojący jest fakt, iż prawie co drugi badany (47,5%) uważa, że alkohol jest takim samym towarem jak każdy inny i powinien podlegać tylko regułom wolnego rynku. To niebezpieczne przekonanie – biorąc pod uwagę koszty, jak niesie ze sobą nadużywanie tej substancji. Wydaje się, że od dorosłych mieszkańców gminy należałoby oczekiwać bardziej radykalnych postaw w tym zakresie.

Wielokrotnie przeprowadzone badania przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie pozwalają na statystyczne wyliczenie, jaka liczba mieszkańców ma problemy z alkoholem (tabela nr 1).

Tabela nr 1. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych¹⁰:

		w Polsce mieszka 38 mln osób	w gminie Sicienko 9284 mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 186 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 371 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 371 osób
Osoby pijące szkodliwie	5 - 7% populacji	2 - 2,5 mln	ok. 464-650 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	Razem ok 2 mln osób: dorosłych i dzieci	Okolo 495 osób: dorosłych i dzieci

Gmina Sicienko liczy 9284 mieszkańców¹¹. Szacować należy, że w naszej gminie żyje około 186 osób uzależnionych od alkoholu i około 464-650 osób pijących szkodliwie i ryzykownie. Wokół nich żyją dorośli członkowie rodzin (małżonkowie, rodzeństwo, rodzice, dziadkowie), czyli dalsze 371 mieszkańców. Toksyczne zachowania nadużywających alkoholu, wywołują u najbliższych zaburzenia występujące z różnym nasileniem, nazywane współuzależnieniem. W rodzinach, gdzie występuje problem z alkoholem żyje około 371 dzieci. Nadużywaniu alkoholu towarzyszy bardzo często występowanie przemocy. Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci w tych rodzinach. Dysfunkcja takiej rodziny zakłóca prawidłowy rozwój dziecka- poznawczy, emocjonalny i społeczny. Dzieci te doświadczają wielu traumatycznych sytuacji, w tym przemocy ze strony rodziców. Przebywanie w

¹⁰ Dane szacunkowe, opracowane na podstawie danych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

¹¹ Stan na dzień 30.11.2010r. – według danych Referatu Spraw Administracyjnych i Obywatelskich Urzędu Gminy w Sicienku

sytuacji przewlekłego stresu sprawia, że dzieci te częściej chorują i są słabsze fizycznie. Mają też problemy z przystosowaniem się do środowiska zewnętrznego, czują się gorsze, bezwartościowe, nie potrafią zaufać. Przeżycia takie zaburzają postrzeganie otaczającego świata, mogą być przyczyną wielu chorób psychosomatycznych a także trudności w nauce. Dzieci te uczą się agresji, co w przyszłości może skłonić je do zachowań ryzykownych, znęcania się nad słabszymi, bójek, kradzieży oraz używania alkoholu i narkotyków.

Członkowie rodzin, w których występuje problem alkoholowy często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy też dużych wydatków na alkohol.

Powyższe dane wynikają z szacunków przeprowadzonych przez PARPA i na zasadzie analogii zostały obliczone dla gminy Sicienko. Podane liczby różnią się od danych uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sicienku i Posterunku Policji w Sicienku, czy innych dostępnych danych przedstawionych poniżej. Rozbieżności wynikają z faktu, że wymienione jednostki nie zawsze mają dostęp do wszystkich danych. Na przykład GOPS posiada informacje o problemach alkoholowych występujących u swoich „podopiecznych” i nie zawsze zna problemy innych ludzi nie będących „klientami” ośrodka. Ponadto wiadomo, że wiele rodzin, w których występuje problem alkoholowy nie zgłasza się po pomoc do żadnych z instytucji, stąd też nie dysponują informacjami o nich.

Ryzykiem utraty kontroli nad ilością spożywanego alkoholu obarczone jest tzw. picie „towarzyskie” czy „weekendowe”. Dotyczy ono m.in. kobiet. Liczba kobiet uzależnionych od alkoholu stale rośnie. Piją niezależnie od wieku, statusu społecznego, wykształcenia.

Kobiety są z powodu swej złożonej fizjologii bardziej podatne na uzależnienie od alkoholu niż mężczyźni. Krócej i w sumie mniej muszą pić, by osiągnąć zaawansowaną, ciężką fazę choroby. W trakcie nasilania się uzależnienia mniej się awanturują lub wdają w publiczne bijatyki, rzadziej są bywalczyniami izb wytrzeźwień i nie popełniają pod wpływem alkoholu zbyt wielu ciężkich przestępstw, ale swe zdrowie fizyczne i psychiczne rujną doszczętnie. Niszczą więzi z bliskimi, zrażając ich do siebie. Otoczenie, w tym także najbliższa rodzina, bardzo się wstydzi upijającej się "czarnej owcy". Wstydzi się nawet wtedy, gdy zdobywa się ona na odwagę szukania pomocy, a może zwłaszcza tego, bo wiąże się to z ujawnieniem wstydliviego faktu.

Tak jak żaden alkoholik nie przyczynia się do tego, by w domu było "miło i przyjemnie", tylko na odwrót, tak samo nie jest do tego zdolna kobieta nadużywająca alkoholu. A jednak patrzymy na nich niejednakowo i kobietę oceniamy zawsze surowiej, bardziej bezwzględnie. Nic więc dziwnego, że zasadniczą cechą alkoholizmu kobiet jest wstydlive ukrywanie problemu i przede wszystkim picie w samotności. Kobiety częściej niż mężczyźni piją w ukryciu, bardziej się tego wstydzą, a ich terapia trwa zwykle o wiele dłużej niż u panów. Poważniejsze są również konsekwencje zdrowotne kobiecego alkoholizmu. Obecnie wystarczy rozejrzeć się na oddziałach

odwykowych. Kiedyś zdarzały się dwie, trzy panie w grupie panów. Teraz jest odwrotnie. Kobiety częściej niż kiedyś zgłaszają się na terapię, ale też coraz więcej ich pije.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych

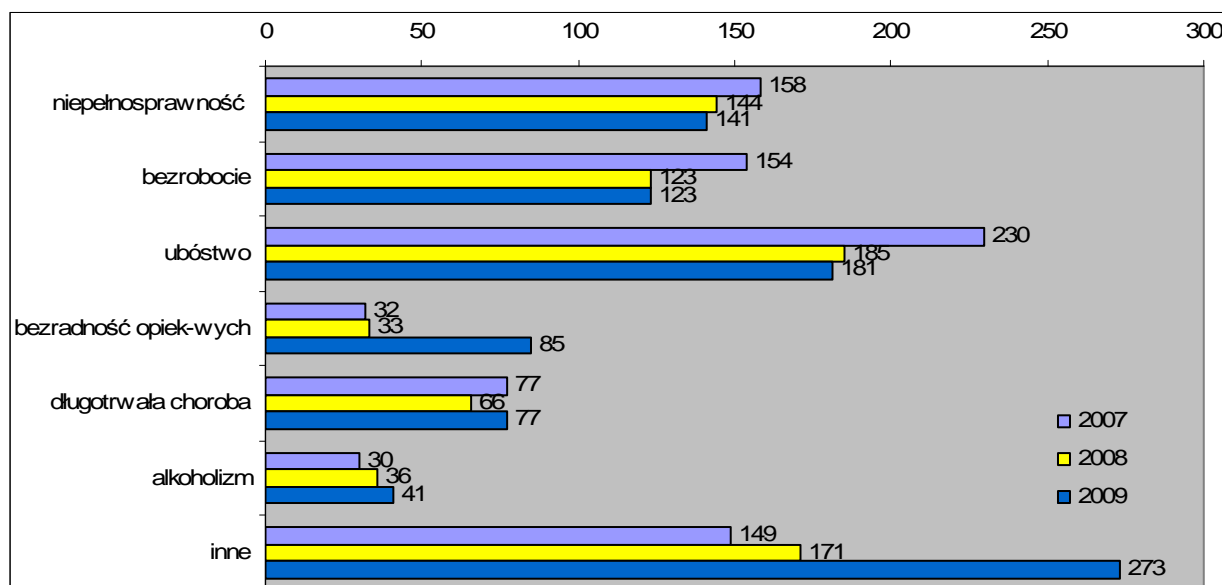
Na terenie Gminy Sicienko funkcjonuje obecnie **28 punktów sprzedaży** napojów alkoholowych o zawartości powyżej 4,5 % alkoholu przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży. Na 1 punkt przypada 257¹² dorosłych mieszkańców.

Liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % alkoholu (z wyjątkiem piwa) przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych reguluje Uchwała Nr XIII/74/2003 Rady Gminy Sicienko z dnia 17.12.2003 r. Określa ona limit miejsc sprzedaży napojów alkoholowych – wynosi on 30 punktów.

Pomoc społeczna

Poniżej przedstawiono dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sicienku dotyczące ilości osób objętych pomocą i powodów jej przyznawania

Wykres nr 5. Powody przyznania pomocy w latach 2007-2009¹³

¹² Liczba dorosłych mieszkańców gminy na dzień 30.11.2010r. wynosi 7207 osób

¹³ Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

Tabela nr 2. Powody przyznania pomocy I -VI 2010 r.

Powód trudnej sytuacji życiowej	I – VI 2010 roku	
	ogółem	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	131	445
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	5	5
Bezrobocie	92	374
Niepełnosprawność	101	309
Długotrwała lub ciężka choroba	42	125
Przemoc w rodzinie	10	56
Alkoholizm	30	120
Narkomania	1	2

Opracowanie własne, na podstawie danych GOPS Sicienko

Analiza powodów, dla których na przestrzeni ostatnich trzech lat była udzielana pomoc osobom potrzebującym w gminie wskazuje, iż najczęściej pretendują do udzielania pomocy społecznej problemy o charakterze materialnym, będące konsekwencją różnych trudnych wydarzeń życiowych. Niezmiennie od trzech lat, największy udział w strukturze udzielanej pomocy ma pomoc dla osób ubogich. Wprawdzie w ostatnim roku daje się zauważyć jej spadek, szczególnie wobec roku 2007, niemniej jednak właśnie z powodu ubóstwa klienci zwracają się z prośbą o pomoc do ośrodka najczęściej (2009 rok – 181 przypadków). Warto zwrócić uwagę, iż na drugim miejscu pod względem częstości udzielanej pomocy znajduje się pomoc w sytuacji niepełnosprawności – która utrzymuje się na dość stabilnym poziomie, z zauważalną jednak tendencją spadkową. Duży udział w ostatnich latach ma również pomoc udzielona z powodu bezrobocia, która w latach 2008, 2009 dotyczyła takiej samej liczby osób/rodzin.

Kolejnym pod względem wagi powodem udzielania pomocy przez GOPS jest doświadczanie długotrwałej choroby, a następnie bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, która w 2009 roku wzrosła ponad dwukrotnie wobec roku 2008.

Należy również zwrócić uwagę, iż zwiększa się liczba przypadków udzielania pomocy z powodu alkoholizmu. Ich liczba nie jest wprawdzie znacząca, niemniej jednak systematyczny wzrost może świadczyć o rosnącym problemie alkoholizmu w gminie, ale też może być konsekwencją lepszej diagnozy środowisk potrzebujących pomocy w tym zakresie. Wprawdzie gminny ośrodek pomocy społecznej nie gromadzi szczegółowych danych dotyczących aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej, jednak uzyskane informacje pozwalają na stwierdzenie, że sporo wśród nich jest osób pracujących, co pozwala na stwierdzenie, że fakt zatrudnienia nie chroni przed brakiem możliwości zabezpieczenia podstawowych potrzeb. Szczególnie w roku 2008 wśród klientów pomocy społecznej było aż 239 osób, które posiadały stałe zatrudnienie. Najczęściej jednak finansowego wsparcia potrzebują osoby, które są bierne zawodowo (również pobierają świadczenia z innych form zabezpieczenia społecznego) oraz pozostają bez pracy, zarejestrowane w urzędzie pracy bez prawa do

zasiłku. Alkoholizm jest na piątym miejscu wśród powodów przyznawania pomocy podopiecznym GOPS. Inne powody takie jak ubóstwo, czy bezrobocie mogą w przyszłości powodować, że i w tych rodzinach sięgnie się po alkohol jako środek na odreagowanie złej sytuacji materialnej i poczucia braku celu i sensu życia. W ocenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych problem alkoholowy dotyka znacznie większej liczby osób i rodzin, które nie są podopiecznymi pomocy społecznej, stąd też nie znajdują się w statystyce GOPS.

Bezrobocie

Stopa bezrobocia w powiecie bydgoskim, do którego należy gmina Sicienko wynosiła w czerwcu 2010 roku 12,4% i była nieznacznie wyższa niż stopa bezrobocia w Polsce w tym samym czasie (11,6%), ale jednocześnie niższa niż w całym województwie kujawsko-pomorskim (15,1%)¹⁴.

Jak wynika ze statystyk w 2009 roku liczba osób bezrobotnych zamieszkujących gminę Sicienko i zarejestrowanych w urzędzie pracy wzrosła w porównaniu do roku 2008 (rok 2007 – 262 osoby; 2008 – 226 osób; 2009 – 317 osób).

Należy też zwrócić uwagę, że pewne cechy gminnego bezrobocia mogą rodzić ryzyko zagrożenia dodatkowymi problemami społecznymi:

- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych - największe grupy bezrobotnych tworzą osoby z wykształceniem zasadniczym oraz gimnazjalnym i poniżej (w roku 2009 stanowiły one 41% bezrobotnych z terenu gminy),
- duży udział w strukturze bezrobotnych mają osoby młode, które są na początku drogi zawodowej (18 – 24 lata – 27,4%) oraz takie, które powinny znajdować się w pełni mobilności zawodowej (25 – 34 lata – 27,8%).
- co siódmy bezrobotny z terenu gminy pozostaje bez pracy powyżej roku¹⁵.

Niskie wykształcenie oraz długotrwałe bezrobocie mogą tworzyć syndrom czynników potęgujących ryzyko zagrożenia problemem alkoholowym w gminie.

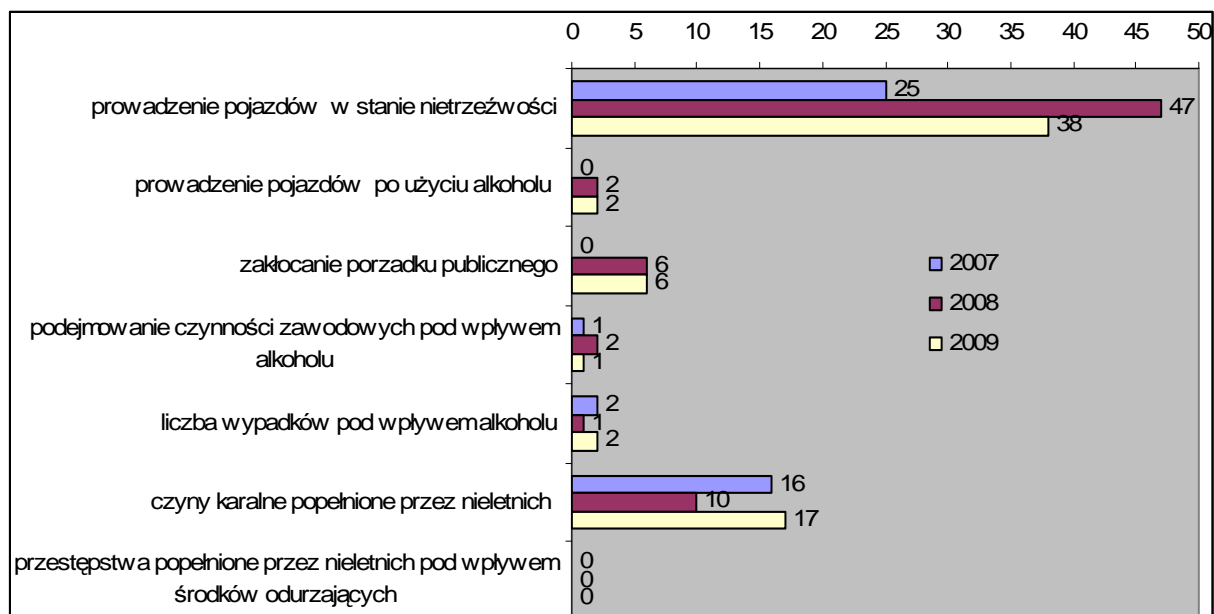
Należy również wspomnieć o tzw. bezrobociu ukrytym, związanym z faktem, iż część niepracujących osób z terenu gminy nie jest rejestrowanych w Urzędzie Pracy. Gmina jest gminą wiejską, a to może oznaczać, iż wiele osób nie figuruje w rejestrach bezrobotnych ze względu na posiadanie gospodarstwa pow. 2 ha przeliczeniowych. Jako pozytywny należy odnotować fakt, iż pomimo tego, że urząd pracy pośredniczący w zatrudnianiu mieszkańców gminy jest usytuowany w Bydgoszczy, to jednak w Sicienku znajduje się Klub Pracy stanowiący wsparcie procesie poszukiwania pracy dla bezrobotnych z terenu gminy.

---

¹⁴ www.pup.bydgoszcz.pl

¹⁵ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

Wykres 6: Przestępstwa popełnione pod wpływem środków alkoholu i środków odurzających¹⁶

Niepokojąca jest liczba przypadków **prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości**. W 2007 roku zanotowano w gminie 25 takich sytuacji, natomiast rok później już 47. W roku 2009 ilość zanotowanych przypadków prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości spadła do liczby 38. Wprawdzie w latach 2007-2009 liczba wypadków pod wpływem alkoholu w gminie nie była bardzo wysoka (2007 – 2, 2008 – 1; 2009 – 2), ale liczba osób zatrzymanych na drodze w stanie nietrzeźwości wskazuje na wysokie ryzyko wypadkowości.

Znacznie mniej zanotowano przypadków **prowadzenia pojazdów po użyciu alkoholu**. Zarówno w 2008 jak i 2009 roku zanotowano po dwa takie przypadki.

Niewiele również zanotowano przypadków zakłócania porządku publicznego pod wpływem alkoholu. W sumie za lata 2007-2009 zanotowano ich 12, po 6 w roku 2008 i 2009.

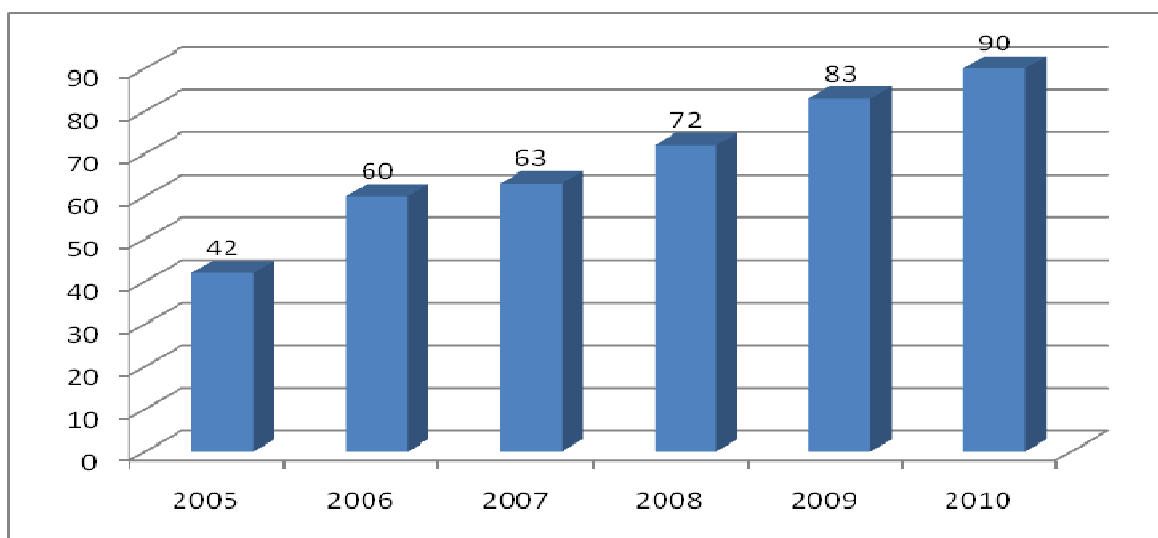
Nieletni będący pod wpływem alkoholu popełnili w latach 2008-2009 w sumie 43 czyny karalne. Nie zanotowano natomiast żadnego przypadku przestępstwa popełnionego przez nieletnich pod wpływem środków odurzających.

W sumie w latach 2007 - 2009 zatrzymano do wytrzeźwienia tylko 3 osoby (w roku 2009). Nie zatrzymano natomiast żadnej osoby nieletniej do wytrzeźwienia w ostatnich trzech latach.

¹⁶ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

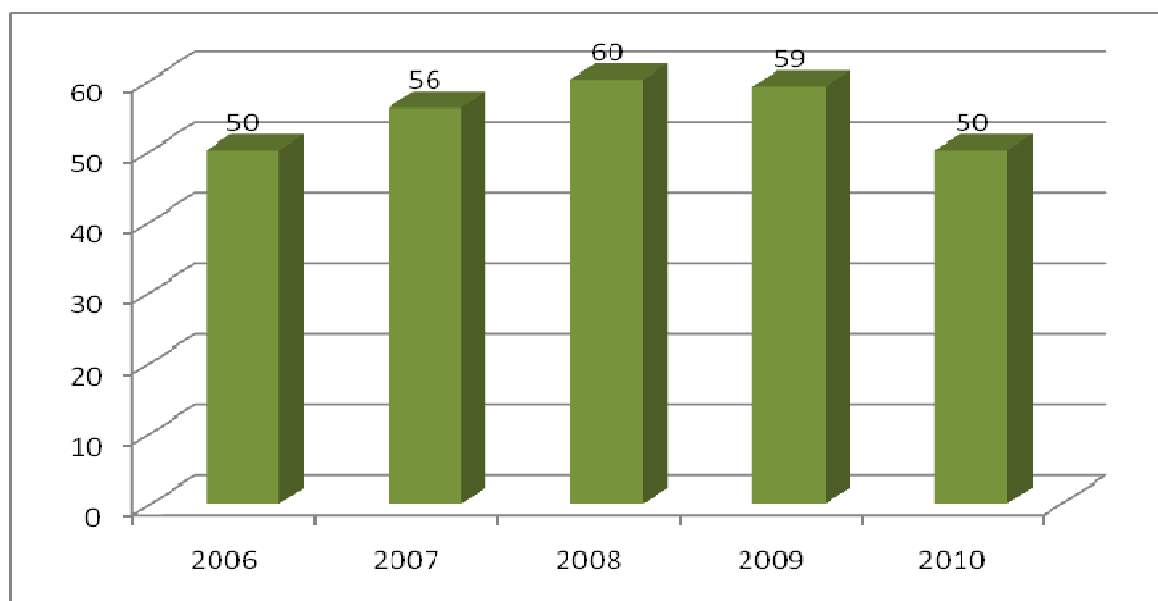
Działalność terapeuty uzależnień i specjalisty ds. przemocy

Wykres 7. Dane dot. liczby osób przyjętych przez terapeutę uzależnień

Z powyższych danych wynika, że coraz więcej osób korzysta ze spotkań z terapeutą. Ludzie wychodzą z ukrycia, rozmowa o problemach nie jest już tak wstydliva jak jeszcze kilka lat temu.

Wykres 8. Dane dotyczące liczby osób przyjętych przez specjalistę ds. przemocy

Dzieci i młodzież w kontekście problemów alkoholowych

Tabela nr 3. Główne obszary problemowe w szkołach¹⁷

Lp.	Problem	Możliwe przyczyny zachowań
1	Nagminne używanie wulgaryzmów i brak kultury osobistej w relacjach uczeń – uczeń	- obyczaj środowiskowy - solidaryzowanie się z grupą - chęć zwrócenia uwagi - brak reakcji dorosłych - manifestacja buntu
2	Palenie papierosów	- ciekawość, - bezkarność - złe wzorce w środowisku - podkreślanie własnej „dorosłości”
3	Częste przypadki agresji w różnych formach	- negatywne wzorce - nie radzenie sobie z emocjami - bezkarność
4	Kłopoty w nauce	- brak zainteresowania ze strony rodziców - trudności w nauce - brak systematyczności - wpływ grupy

Przedstawione zjawiska potwierdzają konieczność zapewnienia dzieciom i młodzieży zajęć uczących konstruktywnego spędzania wolnego czasu i będących alternatywą wobec sięgania po używkę. Mogą to być zajęcia pozalekcyjne, socjoterapeutyczne, wyjazdy na obozy, zajęcia sportowe.

Bardzo ważnym, o ile nie najważniejszym, problemem jest spożywanie alkoholu i innych używek przez nieletnich. Prowadzone od wielu lat ogólnopolskie badania ankietowe wśród młodzieży pokazują, że picie alkoholu przez młodzież staje się powoli statystyczną normą. Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej.

Poziom nadużywania alkoholu wśród dzieci i młodzieży w Polsce daje powód do niepokoju. Jak podaje Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do picia napojów alkoholowych przyznaje się ponad 92% uczniów III klas gimnazjalnych i ponad 96% uczniów II klas szkół średnich. Natomiast do upicia się w czasie ostatniego roku przyznało się niemal 50% piętnastolatków (58% chłopców i 40% dziewcząt) i ponad 65% siedemnastolatków (74% chłopców i 54% dziewcząt).¹⁸

W gminie Sienko kontakt z alkoholem deklaruje 42,7% badanych uczniów. Inicjacja alkoholowa miała miejsce bardzo wcześnie - w okolicy trzynastego roku życia (średni wiek – 12,8 roku), czyli trochę później niż palenie papierosów.

Podobne również okoliczności sprzyjały inicjacji alkoholowej. Wakacje – to czas, kiedy po raz pierwszy spróbowało alkoholu 22% badanych uczniów, co stanowi ponad połowę (51,5%) tych, którzy deklarowali kontakt z alkoholem. W dyskoteci/pubie po raz pierwszy piło alkohol 14,4%

¹⁷ Na podstawie informacji uzyskanych od pedagogów szkolnych

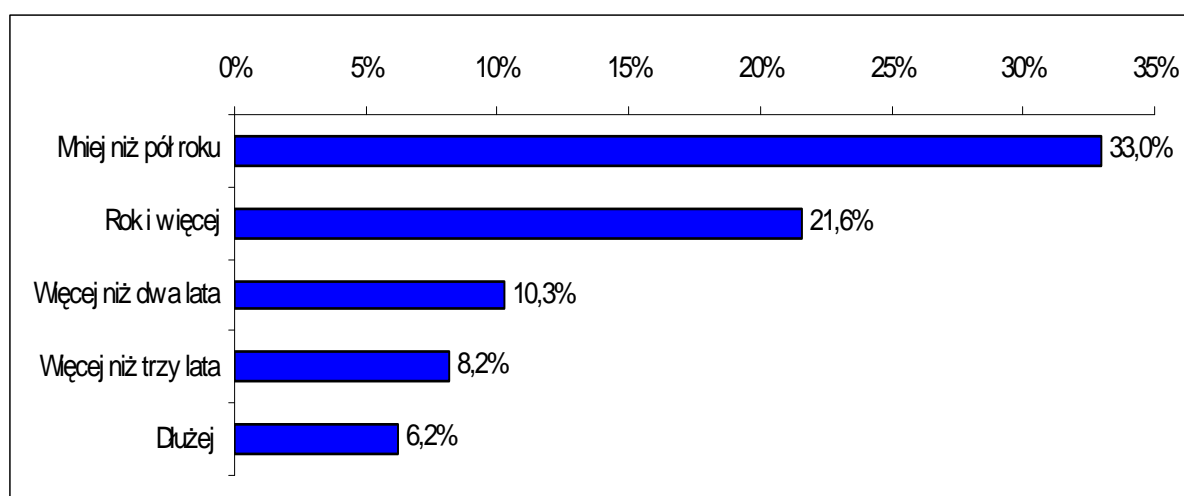
¹⁸ Dane Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, www.parpa.pl

(wśród młodzieży pijącej), znacznie mniej uczniów wskazywało szkołę (3%), wagary (1%) oraz inne okoliczności (14,5%).

Spośród tych, którzy pili już alkohol – zdecydowana większość (79,4%) wskazuje, iż do „pierwszego razu” nikt ich nie namawiał, a alkohol pili z własnej inicjatywy. Trochę rzadziej uczniowie wskazują na udział innych osób – prawie co czwarty badany wymienia znajomych, a nieliczni – osobę, która chciała im sprzedać alkohol, oraz inne sytuacje.

Największy odsetek uczniów, którzy piją alkohol – nie pije długo. Na okres krótszy niż pół roku wskazuje co trzeci uczeń. Niemniej jednak, w sumie 46,4% pije już dłużej niż rok, z czego 14,4% dłużej niż 3 lata. Dokładne wyniki prezentuje wykres 9.

Wykres 9. Okres spożywania alkoholu przez uczniów

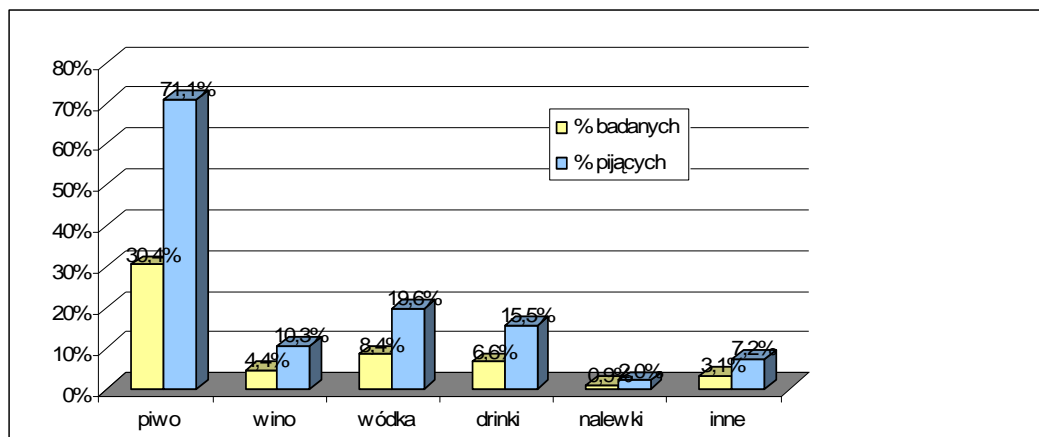

źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

Jak wskazują wyniki badań młodzi ludzie w zdecydowanej większości piją alkohol okazjonalnie. Kilka razy w roku deklaruje spożycie alkoholu 33% wszystkich uczniów, co stanowi 77,3% tych, którzy zadeklarowali kontakt z alkoholem. Kilka razy w miesiącu sięga po alkohol 8,2% (osób pijących) – a częściej niż raz w tygodniu – 2%. Prawie codziennie pije alkohol 6,2% tych, którzy zadeklarowali kontakt z alkoholem co stanowi 2,6% wszystkich uczniów.

Najbardziej popularnym wśród młodzieży napojem jest piwo – 30,4% uczniów wskazuje, iż właśnie po piwo sięga najczęściej (co stanowi 71,1% uczniów deklarujących kontakt z alkoholem). Na drugim miejscu plasuje się wódka, ale ze znacznie mniejszym odsetkiem wyborów - wskazuje na nią 8,4% badanych (19,6% pijących), następnie drinki - 6,6% badanych (15,5% pijących) oraz wino – mające 4,4% wyborów (10,3% pijących alkohol). Nieliczni wskazują na inne alkohole - 2%. Hierarchia popularności napojów nie różni się więc zasadniczo od populacji ogólnopolskiej, gdzie struktura spożycia przedstawia się podobnie, aczkolwiek w badanej społeczności uczniowskiej udział wódki jest znacznie mniejszy niż w populacji ogólnopolskiej. Cechy struktury spożycia alkoholu przez młodych ludzi, przedstawia wykres 10.

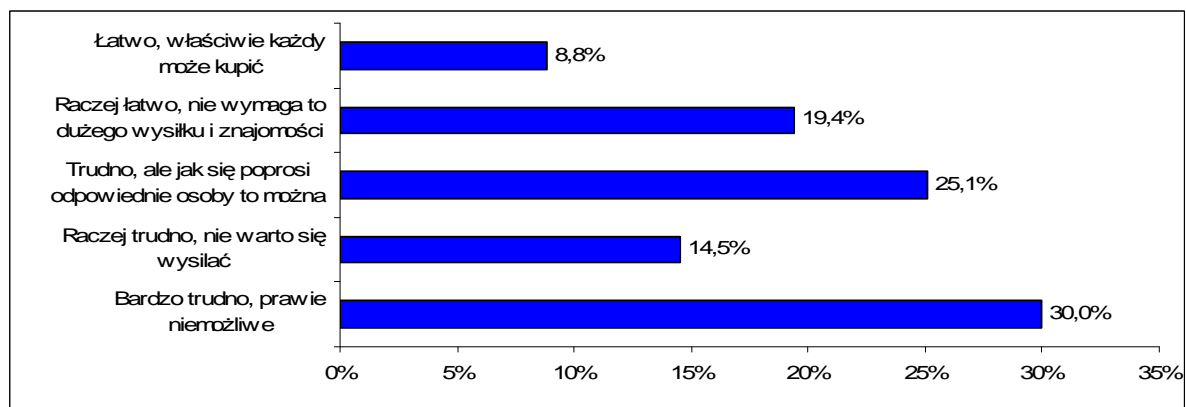
Wykres 10. Struktura spożycia alkoholu przez młodzież szkolną¹⁹

Warto zwrócić uwagę na stosunek uczniów do alkoholu jako „leku na problemy”. Niestety jedną ze strategii radzenia sobie ze stresem – mało konstruktywną – bywa sięganie po alkohol. Wśród badanych uczniów panują na ten temat różnorodne opinie. Budujący jest fakt, że częściej niż co drugi badany (56%) uważa, że alkohol nie pomaga w sytuacji kryzysowej, choć 13,7% uzależnia to od sytuacji. Jednak tylko 7,5% uczniów stwierdza wprost, że alkohol pomaga w trudnych sytuacjach. Znaczny odsetek przyznaje, iż po prostu nie posiada wiedzy na ten temat (22,5%).

Podobnie jak w przypadku dostępności papierosów – spora część młodych ludzi nie uważa alkoholu za towar trudno dla nich dostępny. Dla 28,2% uczniów kupno alkoholu nie stanowi większego problemu, choć tylko 8,8% uważa, że każdy może go kupić. Co czwarty badany stwierdza, że wprawdzie trudno jest kupić alkohol, ale jak się poprosi odpowiednie osoby, to jest to możliwe. Należy jednak zwrócić uwagę, że w sumie dla 44,5% uczniów kupno alkoholu jest bardzo trudne – a z tego dla 30% wręcz niemożliwe – stąd nie warto nawet podejmować wysiłku. To – podobnie jak w przypadku papierosów pokazuje dużą polaryzację opinii uczniów na temat dostępności alkoholu w środowisku lokalnym. Opinie na ten temat prezentuje wykres 11.

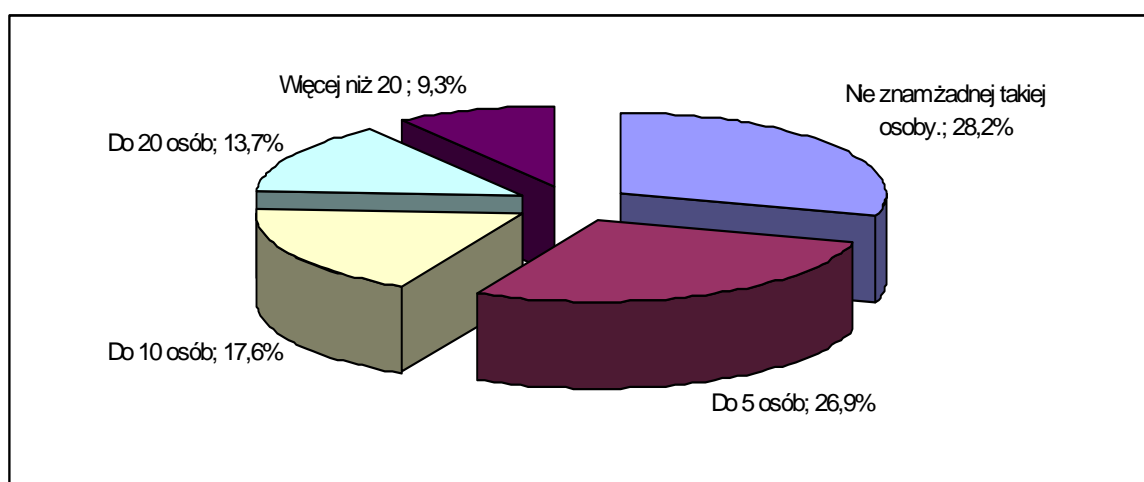
Wykres 11. Trudność zakupu alkoholu w opinii badanych uczniów

¹⁹ Procenty nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Dokonując oceny rozpowszechnienia picia alkoholu w środowisku rówieśniczym na podstawie wypowiedzi młodych ludzi młodzi można zaryzykować stwierdzenie, iż nie jest to szeroko rozpowszechnione zjawisko w środowisku uczniowskim gminy. Okazuje się bowiem, że aż 28,2% uczniów nie zna żadnej osoby, która pije alkohol. Do pięciu takich osób wskazuje częściej niż co czwarty badany. Pozostali mają wielu znajomych, którzy piją alkohol. Warto zwrócić uwagę, że co piąty młody człowiek deklaruje, iż zna powyżej dwudziestu takich osób. Taki rozkład odpowiedzi na to pytanie (podobnie jak w przypadku palenia papierosów) po raz kolejny pokazuje duże zróżnicowanie, zarówno postaw wobec alkoholu jak i grup odniesienia rówieśniczego wśród badanej młodzieży szkolnej w gminie.

Wykres 12. Ile osób w Twoim otoczeniu używa alkoholu?

źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Sicienko 2010

Profilaktyka alkoholowa i nikotynowa w gminie powinna się więc koncentrować na tej grupie odbiorców jaką stanowi młodzież szkolna, bowiem można wśród niej zidentyfikować takie osoby, które podejmują zachowania ryzykowne związane z piciem alkoholu i paleniem papierosów. Warto też zwrócić uwagę, że - jak wynika z informacji zebranych w gminie - niewiele jest programów podejmowanych w szkołach ukierunkowanych na kształtowanie postaw wobec alkoholu i papierosów młodych ludzi. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, iż pomimo prawnie sankcjonowanego zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów nieletnim oraz deklaracji sprzedawców o jego przestrzeganiu – duża część uczniów uważa je za towar łatwo dla nich dostępny.

3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ

3.1. Placówki funkcjonujące na terenie Gminy Sicienka

- a) Służba Zdrowia:
- ❖ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „GEMED” Ewa Zamiatała-Grzelak, Sicienka,
  - ❖ Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MAX-MED” Anna Hagner w Kruszynie,
- b) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku,
- c) Posterunek Policji w Sicienku,
- d) Świetlica Środowiskowa w Sicienku,
- e) Gminna Biblioteka Publiczna w Sicienku z filią w Kruszynie,
- f) Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku, w którego skład wchodzi: Wiejski Dom Kultury w Strzelewie, Wiejski Dom Kultury w Kruszynie, Klub Wiejski w Murucinie, Dom Rolnika w Mochlu oraz Świetlice wiejskie w miejscowościach: Dąbrówka Nowa, Gliszcz, Łukowiec, Nowaczkowo, Pawłówek, Teresin, Trzemiętowo, Trzemiętówko, Wierzchucinek, Zawada, Zielonczyn.
- g) Szkoły:

Tabela nr 4. Wykaz szkół wraz z liczbą uczniów na terenie Gminy Sicienka

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów ²⁰
1	Zespół Szkół w Sicienku	<u>308</u>
	w tym: - szkoła podstawowa	131
	- gimnazjum	177
2	Zespół Szkół w Wojnowie	<u>331</u>
	w tym: - szkoła podstawowa	148
	- gimnazjum	183
3	Szkoła Podstawowa w Kruszynie	<u>118</u>
4	Szkoła Podstawowa w Samsiecznie	<u>76</u>
5	Szkoła Podstawowa w Strzelewie	<u>64</u>
6	Szkoła Podstawowa w Trzemiętowie	<u>97</u>
	<u>Razem</u>	<u>994</u>
	w tym: - szkoła podstawowa	<u>634</u>
	- gimnazjum	<u>360</u>

²⁰ Stan na dzień 30.09.2010r. – klasy I-VI szkoły podstawowej i I-III gimnazjum

3.2. Zasoby kadrowe

- ❖ Specjalista psychoterapii uzależnień, biegły sądowy - 1 osoba,
- ❖ Terapeuta uzależnień prowadzący grupy samopomocowe - 1 osoba,
- ❖ Certyfikowany specjalista ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 1 osoba,
- ❖ Psycholog – 1 osoba,
- ❖ Pedagodzy szkolni – 5 osób: ZS Wojnowo, ZS Sicienko - 1 etat; SP Kruszyn, Strzelewo, Samsieczno, Trzemiętowo - ½ etatu,
- ❖ Absolwenci Studium Socjoterapii posiadający pełne uprawnienia do prowadzenia dziecięcych i młodzieżowych grup socjoterapeutycznych – 9 osób,
- ❖ Osoby posiadające uprawnienia do realizacji programów profilaktyczno-wychowawczych „Spójrz inaczej” i „Elementarz „ – 26 osób,
- ❖ Osoby przeszkolone z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 15 osób;
- ❖ Osoba przeszkolona z zakresu przeciwdziałania agresji – 1 osoba,
- ❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku – 4 osoby,
- ❖ Punkt Interwencji Kryzysowej działający przy gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sicienku zatrudniający psychologa oraz specjalistę ds. przemocy domowej.
- ❖ Trenerzy Programu Zastępowania Agresji – 5 osób.
- ❖ Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – 5 osób

4. ZADANIA I KIERUNKI DZIAŁAŃ NA 2011 ROK

Działania podejmowane przez samorząd gminy wynikają z zadań określonych w art. 4¹ *ustawy o wychowaniu w trzeźwości...* W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych

- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży (art. 13. 1 i 15 ustawy) oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

4.1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu

4.1.1. Kontynuowanie działalności Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego w Sicienku, tj.:

- informowanie o możliwościach podjęcia leczenia w placówkach terapii uzależnień,
- motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia leczenia w placówkach terapii uzależnień,
- udzielanie wsparcia pacjentom po zakończonym leczeniu odwykowym,
- uruchomienie interwencji, za zgodą osoby doznającej przemocy, w przypadku rozpoznania zjawiska przemocy domowej,
- udzielanie członkom rodzin dotkniętych przemocą porad prawnych i pomocy w kierowaniu spraw o znęcanie, alimentację itp. do Prokuratury i Sądu Rejonowego w Nakle,
- informowanie o miejscach, gdzie członkowie rodzin (ofiary przemocy) mogą uzyskać schronienie, pomoc materialną itp.
- informowanie o możliwości pomocy i kompetencji poszczególnych służb z terenu gminy i innych instytucji, które mogą zaangażować się w profesjonalną, systemową pomoc dla osoby uzależnionej i jej rodziny,
- finansowanie zatrudnienia specjalisty.

4.1.2. Prowadzenie grupy samopomocowej dla osób uzależnionych (AA) – finansowanie specjalisty.

4.1.3. Finansowanie kosztów sądowych zgodnie z ustawą o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

4.1.4. Finansowanie kosztów badania osób w przedmiocie uzależnienia przez biegłego psychiatrę sądowego i psychologa na potrzeby wniosków kierowanych do Sądu Rejonowego o wszczęcie postępowania w celu poddania się leczeniu przymusowemu.

4.1.5. Zakup materiałów i wyposażenia związanych z funkcjonowaniem Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego.

4.1.6. Finansowanie telefonu w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku.

4.2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie

4.2.1. Finansowanie specjalisty w Punkcie Informacyjnym dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, działającym przy Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym w Sicienku

Zadania Punktu Informacyjnego dla Ofiar Przemocy:

- dążenie do zmiany świadomości i postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej,
- udzielanie porad,
- uświadamianie ofierze jej prawa o nietykalności osobistej,
- zmotywowanie poszkodowanej do podjęcia wszelkich działań zmierzających do poprawy własnej sytuacji życiowej,
- ścisła współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

4.2.2. Finansowanie specjalisty w zakresie indywidualnych konsultacji dla osób doświadczających przemocy domowej a w przypadku zawiązania się grupy prowadzenie jej.

4.2.3. Zakup i udostępnienie broszur, książek i ulotek o charakterze informacyjnym.

4.2.4. Promocja ogólnopolskiego systemu pomocy ofiarom przemocy „Niebieska Linia” poprzez współfinansowanie telefonu zaufania, zgodnie z zawartym porozumieniem.

4.2.5. Uczestnictwo w szkoleniach, seminariach, konferencjach dot. zjawiska przemocy w rodzinie. Adresaci szkolenia – pracownicy GOPS, Policja, pedagodzy szkolni, GKRPA, Służba Zdrowia.

4.2.6. Organizowanie zajęć edukacyjnych zwiększających świadomość rodziców, w zakresie problematyki związanej z spożywaniem napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież w ramach tzw. „Akademii rodzica”.

4.3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży

4.3.1. Prowadzenie przez wykwalifikowaną kadrę socjoterapeutów dziecięcych i młodzieżowych grup socjoterapeutycznych – w tym zakup materiałów niezbędnych w realizacji zajęć.

4.3.2. Realizacja we wszystkich szkołach kwalifikowanych programów profilaktyczno – wychowawczych.

4.3.3. Finansowanie zajęć rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży oraz zajęć uczących konstruktywnego sposobu spędzania wolnego czasu realizowanych w placówkach szkolnych, świetlicach wiejskich, domach kultury.

- 4.3.4. Wspieranie działalności świetlicy środowiskowej w Sicienku, w tym dożywianie dzieci uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznych oraz zakup materiałów niezbędnych do realizacji zajęć.
- 4.3.5. Finansowanie zajęć dla dzieci w czasie ferii zimowych.
- 4.3.6. Organizacja i sfinansowanie letniego obozu terapeutycznego dla dzieci uczestniczących w dziecięcych i młodzieżowych grupach socjoterapeutycznych.
- 4.3.7. Finansowanie kosztów pracy psychologa zatrudnionego w placówkach szkolnych.
- 4.3.8. Udział w kampaniach promujących zdrowy styl życia.
- 4.3.9. Realizacja wśród dzieci i młodzieży programu przeciwdziałania agresji.
- 4.3.10. Przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli, pedagogów w zakresie realizacji rekomendowanych przez PARPE programów profilaktycznych do realizacji z dziećmi i młodzieżą.
- 4.3.11. Organizowanie zajęć edukacyjnych dla młodzieży szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych zwiększających świadomość w zakresie problematyki związanej ze spożywaniem napojów alkoholowych.
- 4.3.12. Finansowanie lub dofinansowanie spektakli teatralnych o tematyce związanej z profilaktyką przeciwdziałania alkoholizmowi.

4.4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

- 4.4.1. Finansowanie lub dofinansowanie szkoleń, kursów, programów profilaktycznych dla nauczycieli, pedagogów szkolnych, członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych mające na celu zwiększenie kompetencji w/w osób, w tym diety i koszty dojazdu.
- 4.4.2. Organizacja i sfinansowanie szkolenia dla wszystkich podmiotów gospodarczych na temat przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

4.5. Kontrola przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi

Organ wydający zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych może zlecić przeprowadzenie kontroli przestrzegania zasad obrotu napojami alkoholowymi instytucjom uprawnionym do przeprowadzenia tego rodzaju kontroli lub Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie wskazanym w regulaminie pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół.

4.6. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 Ustawy oraz występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

W przypadku złamania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim lub nietrzeźwym oraz w przypadku złamania zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych gmina może podejmować interwencje oraz występować przed sądem jako oskarżyciel publiczny, czyli kierować sprawę bezpośrednio do sądu z pominięciem prokuratora. Postępowanie z tego zakresu prowadzone jest na podstawie przepisów o postępowaniu karnym. Sprawy, w których gmina występuje jako oskarżyciel publiczny odbywają się w trybie uproszczonym. Wniesienie aktu oskarżenia do sądu musi być poprzedzone przeprowadzeniem postępowania dowodowego, które należy do kompetencji policji. Wójt może w drodze upoważnienia wskazać osobę do reprezentowania gminy przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego. W tej roli może wystąpić radca prawny lub adwokat.

5. GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

5.1. Zadania komisji

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych została powołana Zarządzeniem Wójta Gminy Sienko. W skład Komisji wchodzi osoby posiadające wymagane przeszkolenie w zakresie profilaktyki alkoholowej. Działa na podstawie regulaminu pracy, w oparciu o harmonogram pracy. Gminna Komisja inicjuje działania w zakresie:

- zwiększenia działalności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielania rodzinom m w których występują problemy alkoholowe ,pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- podejmowanie interwencji w związku naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Do właściwości Komisji należy m.in.:

- ❖ opiniowanie wniosków w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży lub w miejscu sprzedaży,
- ❖ opiniowanie decyzji o cofaniu zezwoleń w przypadku naruszenia zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim i nietrzeźwym,
- ❖ rozpatrywanie wniosków wpływających do komisji,
- ❖ kierowanie na badania w przedmiocie uzależnienia od alkoholu - odbywa się na zasadach określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ❖ opracowanie założeń do Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na każdy rok kalendarzowy,
- ❖ dokonywanie kontroli placówek handlowych.
- ❖ inne zadania wynikające z Programu.

5.2. Wynagrodzenie GKRPA

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują miesięczne wynagrodzenie, które w 2011 roku wynosić będzie:

- dla przewodniczącego komisji - 350,00 zł (brutto)
- dla członka komisji - 250,00 zł (brutto)

6. FINANSOWANIE GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI

Źródłem finansowania zadań zawartych w *Programie* są środki pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na obrót alkoholem. Opłaty te stanowią dochód gminy, który w całości jest przekazywany na realizację zadań określonych w w/w *Programie* i zgodnie z art. 18² ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nie może być przeznaczony na inne cele.

Wydatkowanie środków – dział 851 „Ochrona zdrowia”, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi

Tabela 5. Plan wydatków na 2011 rok

Lp.	Nazwa zadania	Punkt programu	Wartość (w zł)	Okres realizacji
1	Finansowanie specjalisty w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym	4.1.1	6.160,00	Cały rok
2	Grupa wsparcia dla osób uzależnionych	4.1.2	6.160,00	Cały rok
3	Finansowanie kosztów sądowych i kosztów badania osób w przedmiocie uzależnienia	4.1.3 4.1.4	600,00	Cały rok
4	Zakup materiałów i wyposażenia (Rodziny Punkt Konsultacyjny)	4.1.5	500,00	Cały rok
5	Finansowanie telefonu w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym	4.1.6	600,00	Cały rok
6	Finansowanie specjalisty w Punkcie Informacyjnym dla Ofiar Przemocy	4.2.1	6.000,00	Cały rok
7	Finansowanie specjalisty w zakresie indywidualnych konsultacji	4.2.2	3.080,00	Cały rok
8	Zakup broszur, książek informacyjnych	4.2.3	1.000,00	Cały rok
9	Finansowanie telefonu „Niebieska Linia”	4.2.4	500,00	Cały rok
10	Szkolenia (realizatorzy programu, nauczyciele, sprzedawcy); w tym koszty przejazdu, delegacje	4.2.5 4.2.6 4.3.10 4.4.1 4.4.2	3.200,00	Cały rok
11	Zajęcia socjoterapeutyczne (w tym zakup materiałów)	4.3.1	18.100,00	III – V; IX – XII
12	Programy profilaktyczno – wychowawcze	4.3.2	6.000,00	III – V; IX – XII
13	Zajęcia pozalekcyjne	4.3.3	10.680,00	III – V; IX – XII
14	Wspieranie działalności świetlicy środowiskowej, w tym dożywianie, zakup materiałów, artykułów spożywczych	4.3.4	1.300,00	Cały rok
15	Ferie zimowe	4.3.5	4.000,00	I kwartał
16	Obóz socjoterapeutyczny	4.3.6	24.150,00	VI – VIII
17	Finansowanie psychologa	4.3.7	14.400,00	Cały rok
18	Kampanie promujące zdrowy styl życia; zajęcia edukacyjne dla młodzieży	4.3.8 4.3.11	3.500,00	Cały rok
19	Realizacja programu przeciwdziałania agresji - ART	4.3.9	13.000,00	III – V; IX – XII
20	Spektakle profilaktyczne	4.3.12	400,00	Cały rok
21	Wynagrodzenia GKRPA	5.2	13.200,00	Cały rok
22	Opłata za przelewy		200,00	Cały rok
23		Razem:	136.730,00	

PRZEWODNICZĄCA RADY
Beata Henke
 Beata Henke